

גנזי המלך

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת **ארבע כנפות**

148

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-90,000 עותקים

"אִשׁ תְּמִיד תּוֹקֵד עַל הַמְזַבַּח לֹא תִכְפֹּה"

"וְאֵת צְנוּעֵים חֲכָמָה" - "וְהֵייתֶם נְקִיִּים"
מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

עזה זאת יעמדו המים משני הצדדים כמו חומת אבנים?

אלא, להסתיר הנס! הוא אשר אמרנו

הקב"ה הוא: 'אומן מוצנע' ואפילו נסים גלויים הוא מכסה.

באסוך שמן של אלישע

כתוב: "וּבָאת וְסָגַרְתְּ הַדֶּלֶת

בְּעֶדְהָ וּבְעֶדְ בְּנֵיהָ וַיִּצְקֶת

עַל כָּל הַכֵּלִים הָאֵלֶּה

וְהַמֶּלֶא תְּסִיעֵי" (מלכים ב

ד). ופירש רש"י: "וְסָגַרְתְּ

הַדֶּלֶת" - 'כבוד הנס הוא

לבוא בהצנע'. והנה, אם

הנס עצמו בא בהצנע,

מקבל הנס בודאי צריך

להיות צנוע ואם בנס גלוי

כך, בנס נסתר על אחת כמה

וכמה, כי מי שאינו צנוע לא

יבחין בשום אופן שנעשה

כאן נס.

בצבור השתרשה הבנה

די שטחית בענין הצניעות,

הרי הצניעות שאנו מדברים עליה כאן,

היא הדרך של בנין עולם פנימי באדם,

"וְאֵת צְנוּעֵים חֲכָמָה" נאמר במשלי (יא

ב).

ורבנו יונה כתב על זה: 'והצניעות

גורמת חכמה לבעליה כי היא מידת

החכמים אשר בה יכנו את החכמים, כי

ישמעו ויקשיבו ולא יתאוו להתגלות

לכם, הצנוע הזה נושא עולם פנימי

בקרב ויזין לו כל ענין בהתגלות משהו

מעולמו זה שלא לצורך אמיתי'.

בזה מתוסף המשך בעמ' 2 <<<

קריעת ים סוף, שהיה נס מפורסם, כתוב

שם: "וַיִּוֹלֶךְ ה' אֶת הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עֲנָה

כָּל הַלַּיְלָה וַיִּשֶׂם אֶת הַיָּם לְחֶרֶבָה וַיִּבְקְעוּ

הרוצה להתקרב להשגחה העליונה

להיות עמה ולהבחין בה צריך להיות

מן הצנועים, כי ההשגחה צנועה היא

והקב"ה נקרא: 'אומן

מוצנע' (בר"ר פ"א א).

איתא בספר 'החנוך'

מצוה קלב: 'להבעיר אש

על המזבח ככל יום תמיד,

שנאמר: "אִשׁ תְּמִיד תּוֹקֵד

עַל הַמְזַבַּח" ובא הפירוש

של "תמיד" כלומר:

להשים בו עצים בבקר

ובין הערבים. ובכיאור

אמרו זכרונם לברכה:

'אף על פי שהאש יורד

מן השמים, מצוה להביא

מן ההדיוט' (יומא כא:).

ואל יקשה עליך לאמר:

מה היא מצוה זו? והלא

עכ"פ היה להם להבעיר

אש לצורך הקרבן

שנתחייבו להקריב ובלא

אש אי אפשר?

כי מצוה זו בפני עצמה היא, כי

מלבד אש הצריך לקרבן היו בוערים אש

במזבח למצוה זו וכמו שדרשו זכרונם

לברכה: 'ש'לש מערכות של אש מן

הכתובים' (שם מה). כמו שנכתוב בדינין

של מצוה זו.

משרשי המצוה: הקדמה: ידוע הדבר

בינינו ואצל כל חכם כי ניסים גדולים

אשר יעשה הקל אצל בני אדם בטובו

הגדול, לעולם יעשה דרך סתר ונראים

הענינים נעשים קצת כאילו הם בדרכי

הטבע ממש, או בקרוב לטבע, כי גם בנס

הַמַּיִם" (שמות יד כא). והמשכילים יבינו

כי ענין סתר זה למעלת הארון ושפלות

המקבל ומוזה הענין ציוונו להבעיר אש

במזבח, אף על פי ששם יורד אש מן

השמים, כדי להסתיר הנס. לפי הדומה

שהאש היורדת לא היתה נראית בירידתה,

מן הטעם שאמרנו, חוץ מיום שמיני של

מילואים (ויקרא ט) ושל גדעון (שופטים

ו) ומנוח (שם יג כ) שהיתה נראית'

הדברים מפליאים: הקב"ה הוליד רוח

קדים עזה כדי לבקוע הים וגם כתב זאת

בתורה ומי פתי יוכל לחשוב שע"י רוח

"אֵשׁ תִּמְיֵד תּוֹקֵד עַל הַמְּזַבַּח לֹא תִכְפֹּה"

לאדם מימד חדש בקרבו, עשיר בתוכן ושומר לעצמו וזהו עולמו של התלמיד חכם, הוא אשר אמרו חז"ל: (סנהדרין צט.) 'אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: "כל הנביאים כולן לא נתנבאו, אלא, למשיא בתו ולתלמיד חכם ולעושה פרקמטיא לתלמיד חכם ולמהנה תלמיד חכם מנכסיו, אבל תלמידי חכמים עצמן "עין לא ראתה אלקים זולתך" ' (ישעיה סד). וכידוע, השכר מגלה את המהות, מהותו של התלמיד חכם היא: "עין לא ראתה אלקים זולתך" הת"ח בנה בקרבו עולם צנוע ומזה הוא בא למבט פנימי ודרך חיים של פנימיות.

כשאמר שלמה המלך עליו השלום: "נָאֵת צְנוּעִים חֻכְמָה" בודאי היתה כונתו להכמה פנימית, לראות הדברים בעומקם ולהסתכל מבעד לתופעות, רק במבט זה יכולים להבחין את דרכי ההשגחה המסתתרים מאחורי התופעה עצמה, הרי הקב"ה "שֵׁב בְּסֵתֶר עֲלִינוּ" (תהילים צא). וזאת לדעת: אין צניעות אלא בישראל. ואין ישראל, אלא בצניעות! הוא אשר אמרה תורה כאשר נודע כי מרע"ה הרג את המצרי: "וַיִּירָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֲכֵן נֹדַע הַדָּבָר" (שמות ב).

וברשי: "וַיִּירָא מֹשֶׁה" - 'כפשוטו. ומדרשו: דאג לו, על שראה בישראל רשעים דלטורין אמר: מעתה שמה אינם ראויין להגאל'.
 "אֲכֵן נֹדַע הַדָּבָר" - כמשמעו. ומדרשו: נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו, מה חטאו ישראל מכל ע' אומות להיות נרדים בעבודת פרך? אבל רואה אני שהם ראויים לכך'.

על זה כתב המהר"ל ב'גור אריה' וז"ל: המדרש הזה (שמו"ר א ל) יש בו טעם נפלא, כי מי שיש בו מדה זאת אינו ראוי לגאולה, לפי שהגאולה היא נמשכת ממדרגה פנימית עליונה שהיא אינה בגלוי ומי שמגלה דברים הפך זה, שדבק במדרגה תחתונה והיא נקראת מדרגה גלויה וחיצונה. לכך כאשר ראה דלטורין בישראל אמר שראויים לשעבוד, שהשעבוד מדרגה תחתונה וראוי להם השעבוד, שהרי הם בעלי רכיל מגלים הסוד וראוי להם השעבוד שהוא מדרגה גלויה תחתונה. ותדע ותשכיל כי באומות יש להם מדרגה גלויה וחיצונית ולישראל מדרגה פנימית עליונה.
 ודבר זה רמזו ז"ל בפרק 'הזורע והלחיים' (חולין קלג): שאמרו שם: 'סתם

גוי מרבה דברים'. וכן בעירובין (עה): גבי: 'ב' הצירות זו לפנים מזו וזו לפנים מזו'. והטעם הוא: שמדרגתו של גוי מדרגה חיצונה ואינה פנימית נעלמת, לכך תמיד מדבר ואין לו רוח פנימי. ומזה הטעם גם כן תבין מה שהנשים יש להם רבוי דברים (קדושין מט). בשביל מדרגתם השפלה התחתונה והגלויה שלהם. וכאשר ראה בישראל שהם נמשכים אחר גילוי הדברים אמר: עתה ידעתי מפני מה הם משועבדים יותר מכל האומות, מפני שהם דבקים בגילוי שזה הוא מדרגה שפלה גלויה פחותה, לכך הם משועבדים. ואל יקשה לך: שכל שכן שראוי שיהיו האומות בשעבוד, שהם דבקים במדרגה הפחותה הגלויה?

שאין זה קשיא, דמפני שמדרגתם מדרגה גלויה בעצמה אין זה כמו הדלטור שהוא מגלה הדבר הפנימי, לכך האומות שהם מרבים דברים ומדרגתם מדרגה גלויה ואין זה נחשב גילוי כמו הדלטור שהיה מגלה הסוד. וחטא הזה, שהוא דלטוריא (לשון הרע), יותר יש בישראל בעונותינו מכל האומות, כמו שהגוי הוא מרבה לדבר ודבר זה מביא לו שפלות ופחיתות, אף על גב שאינו מביא לו דברי שעבוד, מביא לו שפלות וישראל שיש בהם דלטוריא לגלות סוד, זה יותר רע ומביא השעבוד' (שמות ב יד).

קצרנו בדברי המהר"ל גם לא נוכל להאריך בהם כראוי, אך הדברים ברורים הכלל ישראל הוא עולם פנימי, הוא סוד במהותו, הוא אשר אמרנו: 'אין צניעות, אלא בישראל. ואין ישראל, אלא בצניעות'.

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעֶדְהָ זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צָנְהָ ה' לְעִשׂוֹת" (ויקרא ח ה).

וברשי: "זֶה הַדָּבָר" - 'דברים שתראו שאני עושה לפניכם, צוני הקב"ה לעשות. ואל תאמרו, לכבודי ולכבוד אחי אני עושה'. לכאורה, האם יש מקום לחשוד את משה רבנו נאמן ביתו של הקב"ה, כי יעשה שום דבר בלי ציווי הקב"ה? אלא כך צריכים ללמוד הענין. שנו רבותינו: 'אין התורם נכנס לא בפרגוד חפות ולא במנעל ולא בסנדל ולא בתפלין ולא בקמיע, שְׁמָא יַעֲנִי וַיֹּאמְרוּ מַעֲזֵן הַלְשָׁכָה הָעֲנִי, או שְׁמָא יַעֲשִׂיר וַיֹּאמְרוּ מִתְרוּמַת הַלְשָׁכָה הָעֲשִׂיר. לְפִי שְׂאֵדָם צָרִיךְ לְצַאת יְדֵי הַבְּרִיּוֹת כְּדָרְךְ שְׂצָרִיךְ לְצַאת יְדֵי הַמְּקוֹם, שְׂנֹאֲמַר: "וְהִיִּיתִם נְקִיִּים מֵה'

וּמִיִּשְׂרָאֵל" ' (במדבר לב) (שקלים ג ב). ובמפרשים: 'ולא בתפלין ולא בקמיע - שלא יאמרו התיר התפר ונתן בתוכן מעות' (רע"ב שם). עד כדי כך הוא הענין של: "וְהִיִּיתִם נְקִיִּים" האם באמת ימצא שוטה, אשר יגיד כזאת, שיאמרו: 'התיר התפר ונתן בתוכן מעות'? ודין זה נאמר, אפילו על אהרן ובניו!

והענין, כי לא על החשד אנחנו מדברים, כי אם על נקיות שהיא מצוה בפני עצמה, להתרחק אף מאיזה אבק דאבק של חשד, דאם לאו, אין זה "נְקִיִּים".

אמרו במדרש: "אֵישׁ אֲמוֹנוֹת" - זה משה! שהוא נאמנו של הקב"ה, שנאמר: "לֹא כֵן עֲבָדֵי מֹשֶׁה כְּכֹל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא" (במדבר יב). הוי, "אֵישׁ אֲמוֹנוֹת רַב בְּרִכּוֹת" (משלי כח) שכל הדברים שהיה גובר עליהם, היו מתברכים, לפי שהוא נאמן' (שמו"ר נא א). ראו מאן קמסהיד עליה, הקב"ה בעצמו!.

ולהלן שם במדרש, שנו רבותינו: 'אֵינִי עוֹשֵׂן שְׂרָדָה עַל הַצְּבוּר בְּמִמּוֹן פְּחוֹת מְשֻׁנִּים' (שקלים ה ב).

הרי אתה מוצא שהיה משה גזכר לעצמו, אלא אף על פי שהיה משה גזכר לעצמו, הוא קורא לאחרים ומחשב על ידיהם, שנאמר: "אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן.. אֲשֶׁר פָּקַד עַל פִּי מֹשֶׁה" (שמות לח) אין כתיב כאן! אלא: "אֲשֶׁר פָּקַד עַל פִּי מֹשֶׁה בְּיַד אֵיִתָּמָר".

ובתנחומא: 'אע"פ שהיה משה הצדיק, נאמן על פי הגבורה, דכתיב: "בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא" (במדבר יב). קורא לאחרים ומחשב על ידיהם שנאמר: "בְּיַד אֵיִתָּמָר בֶּן אֶהֱרֵן תִּפְהֹן" ' (פקודי ה). עד כדי כך הוא סוד הענין של "וְהִיִּיתִם נְקִיִּים" בתכלית הנקיות, שלא יהיה שום היכי תימצוי בעולם לאיזה חשד כל דהו.

אם הקב"ה היה מצוה למשה רבנו למנות כהן גדול ולא היה מראה לו על אהרן, הנה אף שכל הכלל ישראל ידעו כי אין גדול בישראל כאהרן, אין יותר ראוי והגון כאהרן, אעפ"כ לא היה רשאי למנות אותו לכהן גדול אחרי שהוא אחיו. א"כ, הלא יש היכי תימצוי של אפשרות בעולם כי יאמרו עליו כי ממנה אותו בנגיעתו שהוא אחיו, הנה אין זה כבר 'נְקִיִּים'!

וע"ז הוא אומר: "זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צָנְהָ ה' לְעִשׂוֹת" הקב"ה צוני כן לעשות! מפי הגבורה אני עושה זאת ואין לי ברירה אחרת. ■

עלי הגיון

'שבת הגדול'

טעמים רבים לשמה של השבת 'שבת הגדול'

פנה אל הצבור ואמר: כפי שאתם יודעים נוהגים הרבנים בדרשותיהם ב'שבת הגדול', לתרץ קושיא חמורה ברמב"ם וגם אני רוצה לנהוג כך.

הרמב"ם פוסק: שכל יהודי חייב לאכול מצה בפסח **'הכל חייבין באכילת מצה, אפילו נשים ועבדים'** (יד החזקה הלכות חמץ וי). ומאידך הוא קובע גם שאסור לגנוב. ונשאלת השאלה הקשה: מה יעשו העניים בישראל שאין להם ממה לקנות מצה לפסח? וגם לעבור על האיסור החמור של **'לא תגנב'** (שמות כ יג) הם אינם רוצים!

והשיב: לפי עניות דעתי נראה שהתירוץ פשוט מאד: חובה גדולה מוטלת על כל בעלי הבתים להשתדל ולדאוג לעניים, שיהיו להם לפסח מצות ושאר צרכי החג ובוזה תתיישב הסתירה ברמב"ם על הצד הטוב ביותר. ■

כדי להבחין בכל זאת בין שניהם נקראת השבת האמיתית 'שבת הגדול'. מסופר על רבי מנדלי: אביו של רבי נפתלי מרופשיץ, שבדרשת 'שבת הגדול'

למה נקראת השבת 'שבת הגדול'? טעמים רבים ניתנו לכך: הידועים והמוכרים הם אלה האומרים כי השם ניתן לה משום שבשבת זו דורש הרב, שהוא הגדול שבעיר, בפני הצבור, בהלכות הפסח, לכן ניתן לה שם זה. אחרים אומרים: שמפני הדרשה מבלה הצבור את רוב השבת בבית הכנסת, משום כך הוא 'גדול' וארוך בעיניו. ועוד: משום שההפטרה בשבת זו מסתיימת בפסוק מתוך מלאכי **'הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא'** (מלאכי ג כג).

הסבר מיוחד נותן בעל הישועות יעקב: פסח, הוא אומר, נקרא בשם 'שבת' ובנגוד לצדוקים הטוענים כי **'מקרת השבת'** (ויקרא כג יא) הכונה לשבת ממש. יוצא, אפוא, שבאותו שבוע ישנה לא רק שבת אחת אלא שתי שבתות.

מעשי אבות

"ויעש אהרן ובניו את כל הדברים אשר צוה ה' "

איזה שבח הוא זה, שאהרן לא סטה מדברי הקב"ה ימין ושמאל?

מכבדים אותם יותר מדי בכבוד של מצוה, הם מראים סימני היסוס וסרוב, מתוך ענוה ומסיטים את ראשם לימין ולשמאל. אבל אהרן ובניו, כיון שנתכבדו בעשית המצוות, מיד עשו ולא הסיטו ראשן כמקובל, לימין ולשמאל. וזהו שבחם. ■

רש"י על הפסוק: **'ויעש אהרן ובניו את כל הדברים אשר צוה ה' "** (ויקרא ח לו) אומר: **'להגיד שבחן, שלא הטו ימין ושמאל'** (ויקרא ח לו לו). ומה חדוש יש בזה? וכי יעלה על הדעת שאהרן ישנה בדברי ה'? ומשיבים בשם ה'חתם סופר': שדרכם של אנשים הוא, שאם

ערב פסח

'מעות חיטים'

למה בערב פסח אוספים 'מעות חיטים' ובערב סוכות לא?

השיב להם: כי הדבר מרומז בפסוקי התורה המתיחסים לכל אחד מהחגים הללו. בפסח נאמר: **'שבעת ימים מצות תאכלו'** (שמות יב טו) ולאכול עולה כסף רב!. ואילו בסוכות נאמר: **'בספת תשבּו שבעת ימים'** (ויקרא כג מב) ולשבת לא עולה כסף!. ■

שאלו פעם את רבי נפתלי מרופשיץ: ילמדנו רבנו: "משום מה לקראת הפסח אוספים 'מעות חיטים' לעניים ואילו לקראת סוכות, שגם הוא חג הנמשך שבעה ימים ואפילו שמונה, אין אוספים כסף לצרכי עניים?"

"זאת תורת העלה הוא העלה"

על כפילות הלשון נאמר ב'כלי יקר': שהגלות נמשלת ללילה והגאולה לבקר. כמ"ש בהגדה: "תִּאֲדֹר כְּאֹדֶר יוֹם חֲשֻׁכַת לַיְלָה". וזהו שנאמר: "זאת תורת העלה"

כאילו אמרו. שדומה הוא לחטאת, אבל לא חטאת ממש. כמ"ש בשו"ת חכם צבי (סי' עז): שטבע כ"ף הדמיון הוא שאינו שוה ממש.

דוגמא לדבר מ"ש חז"ל: 'כל אדם שיש בו גסות הרוח, כאילו בא על כל העריות' (סוטה ד:). 'כל הכועס כאילו עובד ע"ז'. היעלה על הדעת שאם יתגאה אדם, או יכעס, יוציא אותו ליסקל בבית דין כאילו בא על ערוה? או כאילו עבד ע"ז? אלא צ"ל: שחז"ל הקדושים ראו ברוח הקדש שהפגם של המתגאה, מעין הפגם של הבא על הערוה. וכן פגם הכועס הוא מעין הפגם של ע"ז. כפי 'ארץ החיים' (תהילים עג טו) על הפסוק: "אם אֶמְרָתִי אֶסְפְּרָה כְמוֹ". כמו כן, העוסק בתורת חטאת עושה בזה רק קצת תקון לנפשו, מעין התקון אילו היה מביא חטאת ממש. מעתה י"ל: כי באמת עשה ר' יוחנן מיד את שלו לעסוק בתורת חטאת להגן עליו מיסורים בזמן הגלות (כטעם 'אשם תלויו' שד' חס על גופן של ישראל. כדאיאת: כריתות כה). אבל משום שידע בנפשו שחטאת כזו היא רזה ודלה בענין ערך תקון הפגם ואינו מכפר לגמרי, לכן כתב על פנקסו: 'לכשיבנה בהמ"ק אביא חטאת שמנה' בפועל ממש כמו שצויתה התורה (מא"ד חלק ד). (שער בת רבים)

"נֶאֱשׂר הַמְזַבְּחַת תּוֹקֵד בּוֹ: אֵשׁ תִּמְיֵד תּוֹקֵד עַל הַמְזַבְּחַת" (ויקרא ו ב ו)

"אֵשׁ הַמְזַבְּחַת" - זו המנורה. למה הם רומזים?

רוב המפרשים אומרים: ש"אש המזבחה" והמנורה רומזים ללמוד התורה. תפקיד המנורה היה להאיר בלילה. רמז לכל אלה העובדים לפרנסתם במשך היום, שלפחות ילמדו תורה בלילה. "אש תמיד" - בא לרמוז, לכך שלא יהיה רגע אחד בו לא ילמדו תורה. ובחורים צעירים שעדיין אין עליהם עול, יכולים ללמוד כל היום כולו ועלינו מוטל

המקדש. והיום ודאי ודאי. ומפרש רש"י: "צו את אהרן" - אין "צו" אלא, לשון זירוז מיד ולדורות. ומדוע צריך לזרוז מיד? ממשיך רש"י ואומר: 'אמר ר' שמעון: ביותר הכתוב צריך לזרוז במקום שיש בו חסרון כיס' כלומר: מי שאין לו כסף לסולת לפחות יביא תורת עולה.

"זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר נאש המזבח תוקד בו" (ויקרא ו ב).

"הוא" - קרי. הוא - כתיב. פירושו: "הוא העלה" יראה הבהמה עצמה. שהיא העולה יראה האדם עצמו. כמ"ש לעיל סו"פ פקודי (כח). וכפל הדברים פי' ב'כלי יקר': דידוע דהגלות נמשל ללילה והגאולה לבקר. כמ"ש בהגדה: "תִּאֲדֹר כְּאֹדֶר יוֹם חֲשֻׁכַת לַיְלָה". וזהו שנאמר: "זאת תורת העלה" יראה הלומד בתורת עולה. "הוא העלה על מוקדה על המזבח" נחשב לו כאילו הקריב קרבן עולה בפועל על המזבח, 'כל הלילה' - כל זמן הגלות, "עד הבקר" - עד ביאת הגאולה אי"ה במהרה בימינו "אז יעלו על המזבח פרים".

וז"ש דוד המלך עליו השלום: "לולי תורתך שעשעי אז אבדתי בעניי" (תהילים קיט צב). כי לולא הקריאה והלמוד בסדר הקרבנות לא היה לנו קיום בגלות (מהרש"א תענית כז:). וז"ש (שם נ): "זאת נחמתי בעני פי אמתך חתני". וא"ת: מדוע כתב ר' ישמעאל בן אלישע על פנקסו: 'לכשיבנה בהמ"ק אביא חטאת שמנה', על שהיטה נר בשבת (שבת יב:)? ולמה השהה המצוה להמתין בכפרתו ותקון נפשו עד שיבנה בהמ"ק ולמה לא היה מן הזרזים לעסוק בתורת חטאת? גם למה אמר: 'חטאת שמנה' ולא אמר בקצור: אביא חטאת? וי"ל: דהסברא נותנת דמ"ש חז"ל הנ"ל: 'כל העוסק בתורת חטאת, כאילו הקריב חטאת'. רק

הרה"ג שלמה לוינשטיין
מיוחד ל'גנזי המלך'

"צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה" (ויקרא ו ב)

הענינים נשלטות וניתן לעצום אותן בעת הצורך, כשלא רוצים לראות דבר מה. האזנים גם הן נשלטות ואם אינך רוצה לשמוע דברים לא טובים, ניתן לאטום אותן. לכל איבר יש כיס, רק למחשבה אין כיס.

אומר ר' ישראל סלנטר: האדם חפשי בדמיונו ואסור במושכלו. על המחשבה אין שליטה ועליה צריכים כפרה. ומה? רבי שמעון בר יוחאי אומר: ש'העולה מרצה על הרהור הלב'. אומר ה'חדוש הרי"ם': אין 'צו' אלא לשון זירוז מיד ולדורות. וכל זאת למה? אמר ר' שמעון: ביותר הכתוב צריך לזרוז במקום שיש בו חסרון כיס' (רש"י ויקרא ו) למחשבה אין כיס ולכן צריכה זירוז.

"צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה" (ויקרא ו ב)

חז"ל אומרים: 'כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה' (מנחות קי). האם בזמן בית המקדש היה אפשר לרצות ע"י עסוק בתורה, או שהיו חיבים להקריב קרבן? התשובה: חיבים להקריב קרבן. ומה היה קורה בזמן בית המקדש לאדם שאין לו כסף? מסביר ה'פנינים יקרים': אם לא היה לאדם כסף לבהמה... צריך היה להביא סולת. אם גם לזה לא היה לו כסף? לכאורה, אפשר היה לעסוק גם אז בתורה. כלומר: שזה יכול היה להיות פתרון אף בזמן בית

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

ועוד, מדוע זבח השלמים נכתב בסוף לאחר כל קרבנות החובה?

מסביר ה'גבעת שאול': כתוב: **"סור מרע ועשה טוב"** (תהילים לד טו). אדם לא יכול להביא שלמים לפני שהביא חטאת ואשם. לכן נאמר בעתיד, שקודם יש לעשות את קרבנות החובה. ועוד: כלל גדול בספרי המוסר, שאדם שעשה עבירה ימהר לעשות תשובה.

משל למה הדבר דומה? לאדם שיש לו לכלוך על הבגד. אם זה התלכלך רק עכשיו ניתן לנקות הבגד מיד עם קצת מים וסבון. אבל אם לא מורידים מיד, אח"כ צריך לעבוד קשה כדי להוריד הלכלוך אם בכלל יצליחו... ממילא כל זמן שהחטא לא השתרש זה הזמן לעשות תשובה. קרבנות חטאת ואשם שאדם חייב להביא על חטאיו יש להביא מיד. אבל שלמים 'יקריב' ניתן בעתיד, זה לא בווער לעשות מידית.

"המקריב את זבח שלמיו לד' יביא את קרבנו לד' מזבח שלמיו" (ויקרא ז כט)
לכאורה קיימת כפילות בפסוק: **"זבח שלמיו לד' יביא - את קרבנו לד' מזבח שלמיו"**.

מסביר 'העמק דבר': היה הוא אמינא לחשוב שאדם מכובד הצריך להביא קרבן ואפילו שלמים, ישלח קרבנו עם שליח כי אין זה משום כבודו לצעוד ברחוב עם שור. אומרת לו התורה שמצוה אין להתבייש! ולכן הוא עצמו צריך להביא את השור ככתוב: **"המקריב את זבח שלמיו לד' "**, הוא עצמו **"יביא את קרבנו לד' מזבח שלמיו"** ולמה נאמר: **"מזבח שלמיו"**? ללמדך: שאם יש לו כמה קרבנות להביא הוא אינו חייב להביא את כל הקרבנות בעצמו, אלא די בכך שיביא אחד ואת השאר יביאו שליחיו.

מספרים על אחד מהצדיקים: שראו אותו סוחר עצים. שאלוהו: "מדוע הרב סוחר עצים?" ענה: "גרה כאן אשה מסכנה לאחר לידה, שביתה קר. אני מביא לה עצים כדי לחמם את ביתה". אמרו לו: "שזה בזיון עבור הרב והם ישכרו גוי שבעבור כמה שקלים הוא יסחב העצים". ענה להם: "האם אוותר לגוי על כזאת מצוה ועוד אשלם לו על כך". ■

עולה, המחשבה נמחקה. ועתה מובנים דבריו של רבי לוי: **"והעלה על רוחכם"**, מה שחשבתם, הרהורי העבירה **"היו לא תהיה"** בעזרת הקרבן המכפר על המחשבה.

"והרים את הדשן אשר תאכל האש את העלה על המזבח ושמו אצל המזבח" (ויקרא ו ג)

אומר המגיד ממזריץ: איפה מחפשים אש? באפר, למטה. מי שמחפש אש של עבודת ד' ימצאנה רק אצל מי שהוא ענו. אבל מי שהוא גאותן שם אין לחפש את אש עבודת ד'. האפר נמצא ב'**דשן**'.

"והרים את הדשן אשר תאכל האש את העלה על המזבח ושמו אצל המזבח" (ויקרא ו ג)

אומר ה'ציצים ופרחים': התורה מחלישה את התאוות. מי שיגע בתורה תאוותיו משתתקות. **"והרים את הדשן"**. **"הדשן"** הוא התאוות. **"אשר תאכל האש"** - **"אש"** התורה. שהרי **"מימינו אשפת למו"**. **"ושמו אצל המזבח"** שע"י זה מקרב עצמו לקדושה, על דרך שאמרו: **"וקוי ד' יחליפו כח"** (ישעיה מ לא).

"אש תמיד תוקד על המזבח" (ויקרא ו י)

מביא ה'אוצר הידיעות' עצה לבטל מחשבות מהשל"ה הקדוש (בשער האותיות סוף אות ל) בשם הרמ"ק: שיאמר הרבה פעמים הפסוק: **"אש תמיד תוקד על המזבח"**. והביא שסוד זה גילה לו זקן אחד. וכתב השל"ה: **שסוד זה גילה לו אליהו!** אבל הרמ"ק מרוב ענותנותו לא רצה לגלותו.

"תורת זבח השלמים אשר יקריב לד' " (ויקרא ז יא)

הסדר הוא: עולה, חטאת, אשם ואחר כך מגיעים לתורת זבח השלמים.

מדוע רק בזבח השלמים כתוב: **"יקריב"** לשון עתיד?

לדאוג להם לשיבות ולשעורים ויש בזה חסרון כיס גדול. המצוה לדאוג למקומות ללמוד מוטלת על גדול הדור ושאר תלמידי חכמים צריכים לעזור לו. לכן נאמר: **"צו את אהרן ואת בניו"**. צריך לצוות אותם שיהיו כל הזמן מקומות ללמוד. כך מסביר ה'פני מאיר'.

"ואש המזבח תוקד בו" (ויקרא ו ב)

מביא ב'אוצר הידיעות': בשנת תע"ד נהרגו בעיר פאס על קדוש השם שני האחים: **ר' משה ור' שם טוב כהן** שהיו תלמידי חכמים שקירבו רבים לתורת ד'.

בעל 'אור החיים' מרמז ענין הנ"ל באומרו: **"ואש המזבח תוקד בו"** - 'יודיע הכתוב כי באור בקר תעשן אף ד' ואש מפיו תאכל על אשר עינונו בני עולה ויסרונו ביסורי נקמה ובפרט בני המערב הפנימי אין לך כוס מר שלא הטעימו תמיד והוא אומרו: **"אש המזבח"** שרמזנו בו בחינת היסורים מהאומות ולא ריחם לבם לאשר הכה ד' זה ימים והשפיל גאון יעקב ולא נהג בם בחינת **דראון**, לומר: **די ראות** עליוני עליונים למטה למטה **"ואש המזבח"** זה תוקד בו בנעלם הנעלמים, כי הוא המקנא ולובש קנאה'.

אומר המדרש: **"אמר רבי שמעון בר יוחאי: "אין העולה באה, אלא, על הרהור הלב"**. אמר רבי לוי: **"מקרא מלא הוא: "והעלה על רוחכם היו לא תהיה"** ' (יחזקאל כ לב). את זה אומר הנביא יחזקאל כאשר בני ישראל אומרים שהם רוצים להיות ככל הגוים.

הלא המלה **"העלה"** שבפסוק מדברת על מחשבתם של ישראל העולה לפניהם ולא על קרבן העולה, מה הקשר בין שני הדברים?

מסביר ה'גבעת שאול' (ע"פ ה'פנים יפות'): מדוע בכלל צריך לכפר על הרהור הלב, הרי **"הקב"ה לא מצרף מחשבה רעה למעשה"**!?

אלא הכונה: למחשבה רעה שיש לה פירות. כמו שאומרת הגמרא: **ש'אל ירהר אדם ביום יבוא לידי טמאה בליק'ה'** (כתובות מו). ועל זה נאמר שיש לכפר על **'הרהור הלב'**.

אם כך מה תפקיד העולה? אם אדם הרהר הרהור עבירה ביום, יבוא לידי טומאה בליק'ה, אך אם הקריבו קרבן

רעיון לפתיחת ההגדה

מערכת 'חברותא'
מיוחד ל'גנזי המלך'

שתי מטרות להגדה של פסח

לבסס את האמונה בה' ואת הצפיה לישועה

בפתיחת ההגדה אנו מכריזים: **'השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין!'**

ודבר זה טעון ביאור: מדוע עלינו להכריז לפני אמירת ההגדה שאנו עבדים? והרי בלילה הזה אנו חייבים להראות את עצמנו 'בני חורין'.

כמו שנאמר בנוסח ההגדה: **'בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים'** (פסחים קטז:). וכמו כן, אנו אוכלים בהסבה כדרך בני מלכים ואף שותים ארבע כוסות יין כדרך חרות.

ויתכן לומר: שההכרזה הזאת נועדה להבהיר כי יציאת מצרים היא הבסיס לשני דברים; **האחד: האמונה בהקב"ה. והשני: האמונה העתידה.**

ולכן, אנו מקדימים ומכריזים, שספור היציאה ממצרים, מלבד שהוא מבסס את האמונה בה', יש לו מטרה נוספת, לגרום

לנו לצפות לישועה על ידו. ויסוד הדברים הוא על פי חרושו של הסמ"ק: המבאר (במצוה הראשונה בספרו) מנין לנו מן התורה, שיש חיוב לצפות לישועה? - מהדברה הראשונה של עשרת הדברות!!.

משמעות הדברים היא, כי עלינו להאמין בה' מחמת שהוא הוציאנו ממצרים. וכאן יש להקשות: מדוע הוצרכה יציאת מצרים לבסוס האמונה והרי ההתגלות של הקב"ה בהר סיני באומרו: **'אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ'**, גדולה יותר מהתגלות שהיתה ביציאת מצרים?!

ומחדש הסמ"ק: שבפסוק הזה יש שתי מצוות של אמונה:

האחת: "אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ". שהיא מצוות האמונה בה'.

והשנית: "אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם". שהיא האמונה שהקב"ה הוא הגואל שלנו וכשם שגאלנו ממצרים, כך הוא יגאל אותנו מכל שעבודינו ועלינו להאמין בכך ולצפות לישועתו.

ולכן, כאשר אנו באים לספר בליל הסדר ביציאת מצרים, אנו מקדימים ומכריזים, שהמטרה בספור היציאה ממצרים אינה רק ספור על מה שאירע בעבר, שהשתחררנו **"מבית עֲבָדִים"**. אלא יש כאן מטרה נוספת; לצפות לישועה, מתוך בטחון מוחלט כי הקב"ה הוא גואלנו לעולמים. ומבחינה זאת, אנו מכריזים שעדיין עבדים אנחנו במדה מסוימת ורק כאשר יגאל אותנו הקב"ה בגאולה השלמה, נהיה בני חורין. ■

לפי שכך אמר ה' בדברה הראשונה: **"אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים"** (שמות כ ב) ושואל הסמ"ק: הרי בדברה הזאת נאמרה המצוה להאמין בהקב"ה. ולכאורה,

שירותי כח אדם וסיעוד

- עובדים זרים מכל העולם
- טיפול בקשישים, מוגבלים ונכים במסגרת חוק הסיעוד של ביטוח לאומי
- מטפלים למשך 24 שעות - אפשרי ללא לינה
- מענה מיידית לכל פניה

1-700-704-204 פקס: 08-9356686 ני"ד: 050-2333333 רח' הרצל 96 רחובות, מיקוד: 76548 raz2004@bezeqint.net

בל יראה

'כעפרא דארעא'

מי שהעפר חשוב בעיניו אינו יכול לעשות את החמץ כמוהו

את עצמנו במאומה. אבל אתמול, כאשר סיימת את תפילת שמונה עשרה ראיתי שהאדם שעמד לידך, דרך בטעות, על הרגל שלך ואתה התפרצת כנגדו לעיני כל הסובבים אתכם. גילית את דעתך שאינך מעוניין באמת שנפשוך תהיה כעפר, שהרי על עפר כולם דורכים. אם העפר כל כך חשוב בעיניך, סיים אותו חכם ואמר: "איך אתה יכול לבטל את החמץ ולעשותו כ'עפרא דארעא'?. והוסיף הרב אבא שאול ואמר: "החמץ רומז למידת הגאווה ומי שמבטל את החמץ חייב באותו זמן גם להתחזק במידת הענוה". ■

רבי בן ציון אבא שאול היה מספר: 'מעשה ביהודי ששרף את החמץ ואמר את הנוסח שנהוג לאומרו. 'להוי בטיל וחשיב כעפרא דארעא' (סדר חג הפסח). שמע אותו חכם אחד והעיר לו: "לאו דוקא 'כעפרא דארעא'". תמה היהודי על ההערה ושאל: מה כונת מר? השיבו החכם: "לא רק בשריפת החמץ, גם בסיום תפילת שמונה עשרה אנחנו מזכירים את העפר ומבקשים: 'וּנְפְשֵׁי כְּעָפָר לְכָל תְּהִיָּה' (תפלה סדר עמידה). אנחנו מבקשים בתפילה זו שלא נחשיב

סוד

מצוה לספר ביציאת מצרים

גם המלאכים שומעים את ספור יציאת מצרים ונפלאות הבורא

הוא לשמוח עם השכינה לעולם הבא ושמחה זו תהיה גדולה מכל השמחות. ואף הקב"ה שמח בספור זה שבאותה שעה שבני ישראל מספרים בניסי יציאת מצרים הקב"ה מקבץ את כל המוני מלאכי מעלה ואומר להם: 'לכו ושמעו הספור של השבח שלי שמספרים בני ושמחים בגאולתי'.

באותה שעה באים כל המלאכים, מתקבצים ומתחברים יחד עם כל ישראל ושומעים ספור של השבח ששמחים ישראל בשמחה של גאולת קונם. ■

הזוהר הקדוש מרחיב במעלת ספור יציאת מצרים ואומר: 'דא, לספר בשבחה דיציאת מצרים דאיהו חיובא על בר נש לאשתעי בהאי שבחי לעלמין. הכי אוקימנא, כל בר נש דאשתעי ביציאת מצרים ובההוא ספור חדי בחדוה זמין איהו למחדי בשכינתא לעלמא דאתי דהוא חדו מכלא דהאי איהו בר נש דחדי במריה. וקב"ה חדי בההוא ספור. ביה שעתא כניש קודשא בריך הוא לכל פמליא דיליה ואמר לון זילו ושמעו ספורא דשבחה דילי דקא משתעו בני וחדאן בפורקני' (רעיא מהימנא שמות בא מ/ב). כי כל אדם המספר ביציאת מצרים ושמח בזה הספור, עתיד

עלי הגיון

'שפוך חמתך'

מדוע דוקא הילדים הם שפותחים את הדלת ב'שפוך חמתך'?

הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא והשיב לב אבות על פנים ולב פנים על אבותם" (מלאכי ג כג - כד). הרי שבבוא אליהו הנביא הוא ישיב תחילה את הבנים בתשובה שלמה והם שישבו את אבותיהם. משום כך, כאשר אנחנו פותחים את הדלת לכבודו של אליהו הנביא מקבלים את פניו קודם הבנים, שהרי הם מיועדים לשוב תחילה ורק אחריהם האבות. ■

מדוע דוקא הילדים הם שפותחים את הדלת ב'שפוך חמתך'? האדמו"ר רבי יששכר דב מבעלז היה שואל: למה דוקא הקטנים פותחים את הדלת ב'שפוך חמתך' ומניין נלקח מנהג זה? והשיב: בספר מלאכי בפסוקים שקוראים גם בהפטרת שבת הגדול נאמר: "הנה אנכי שלח לכם את אליהו

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

שמר הבטחתו, היה יושב ומצפה וחישב את קושי השעבוד ודבר זה גרם להקדים את הקץ (בגימטריא = 190) והוריד אותן ממנין שנות השעבוד.

'היא שְׁעֻמָּה לְאַבְוֹתֵינוּ וְלָנוּ'. למה הכונה במלה: "וְהִיא"?

הכונה, להבטחת הקב"ה לאברהם אבינו כברית בין הבתרים, ההבטחה של 'תִּדְעוּ'. 'שְׁלֹא אֶחָד בְּלִבָּד עִמָּד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, אֲלֵא שְׁבָכֵל דּוֹר וָדוֹר עֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילֵנוּ מִיָּדָם'. האמנם?! וכי לא עמדו דורות שלא עמדו עלינו לכולותינו?!

התשובה: 'צא ולמד מה בקש לְבָן הָאָרָמִי לַעֲשׂוֹת לְיעֻקֵּב אָבִינוּ'. מצד אחד, יעקב אבינו עבד שם 20 שנה, התחתן עם 4 נשים, נולדו לו 11 ילדים והיה לו רכוש גדול. אבל מה באמת היה? לבן בקש לעקור את הכל. מניין? שכתוב: 'אָרָמִי אֲבָד אָבִי', שהוא רצה לאבד את יעקב אבי. וכך הגענו לפסוק הראשון ומכאן עד 'פִּינּוּ' אלו הם ארבעת הפסוקים. מִפִּינּוּ ואילך זו כבר הקדמה להלל. זוהי הגדה של פסח.

יש לזכור: ההגדה של פסח נועדה לספר ביציאת מצרים ולא לאמירת 'וורטים' ולכן מי שמבזבז את זמנו באמירת 'וורטים' בליל הסדר חוטא למטרה.

וכך כותב תלמיד הגר"ח מוולוז'ין בספר 'מנחה וקדושה' (חלק שני עמ' 94): 'ודע שאף אם תעסוק עמו כל הלילה בדברי חידודים בפירוש ההגדה, או בפסוקי התורה, לא יצאת ידי חובתך. אך ורק להסביר לו היטב מכל דבר עומק הנס וגבורת ד' ויכולתו לשנות הטבע כרצונו ואהבתו לעמו ושומרו החסד לאוהביו לדורותם וכל הרחבת דברים וכיוצא בהם'. זה ספור יציאת מצרים.

לכן, למשל, אין לעבור על עשר המכות במהירות ובחטף. אלא דוקא כאן יש מקום להעמיק ולהרחיב, כי זה ספור ההתעללות במצרים, כנאמר (שמות י ב): 'תִּסְפֹּר בְּאָזְנֵי בְנֵי וְבָנָה וְבָנָה אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְלָתָי בְּמִצְרַיִם וְאֶת אֶתִּי אֲשֶׁר שְׁמָתִי כִּם וַיִּדְעֶתֶם כִּי אֲנִי ד'".

אומר בעל ההגדה: 'מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו' וזו מחלה תורשתית וקשה. לכן אמר הקב"ה לאברהם: או גיהנם, או שעבוד גלויות. שעבוד גלויות אמנם הוא טפול קשה, אך יוצאים ממנו בריאים ואם לא יש אפשרות שניה: גיהנם. אמר אברהם: שהוא מעדיף שעבוד גלויות. אמר הקב"ה: 'יִדְעַתְּ תִדְעַתְּ כִּי גַר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְעֹבְדִים וְעֵנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה' (בראשית טו יג).

מה פירוש המילים: 'יִדְעַתְּ תִדְעַתְּ'? ידע שאני מפזרן - תדע שאני מכנסן. ידע שאני ממשכנן - תדע שאני פורקן. ידע שאני משעבדן - תדע שאני גואלן.

ידע - זה השעבוד. תדע - זו ההבטחה

להוציא אותנו מהשעבוד. עכשיו מבינים מדוע צריך לומר תודה על כך שאנו ירדנו למצרים! ועשו שהלך להר שעיר - ילך לגיהנם. אנחנו שהלכנו לשעבוד - אבל בסוף נגאלים. ועל זה אומרים: 'בְּרוּךְ שׁוֹמֵר הַבְּטָחָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל בְּרוּךְ הוּא'. 'וְאָבִיו שְׁמַר אֶת הַדְּבָר' (בראשית לו יא) כלומר: היה יושב ומצפה. וגם הקב"ה יושב ומצפה מתי יהיה אפשר כבר לגאול את ישראל.

'שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חָשַׁב אֶת הַקָּץ, לַעֲשׂוֹת'. ישראל נגאלו אחרי 210 שנה במקום אחרי 400 שנה. כיצד? הקב"ה

שום מה?'

הקצור. ספור יציאת מצרים מקיף ארבע פרשיות בתורה: 'שמות', 'ו'ארא', 'בא', 'בשלח'. למעשה היינו צריכים לומר אותן מהתחלה ועד הסוף, וכדי לקצר נטל בעל ההגדה ארבעה פסוקים מפרשת 'כי תבוא' (דברים כו ה ח) שבהם מתמצים הירידה למצרים, השעבוד, הצעקה והגאולה: 'אָרָמִי אֲבָד אָבִי וַיִּרַד מִצְרַיִם וַיִּגְר שָׁם בְּמַתִּי מַעֲט וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָדוֹל עֲצוּם וְרַב - זו הירידה למצרים.

'וַיִּרְעוּ אֹתָנוּ... וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה' - זה השעבוד. 'וַיַּצַּעַק אֶל ד' אֱלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע ד'... קָלְנוּ וַיִּרָא אֶת עַנְיָנוּ וְאֶת עַמְלָנוּ וְאֶת לְחַצְנוּ' - זו הצעקה.

'וַיִּיצְאֵנוּ... מִמִּצְרַיִם בֵּינְךָ חֻזָּקָה וַיִּזְרַע נְטוּיָה וּבִמְרָא גָדֹל וּבְאֹתוֹת וּבִמְפִתִים' - זאת הגאולה. את ארבעת הפסוקים האלה מפרק בעל ההגדה ומסביר את עניניהם בעזרת פסוקים מספר שמות ומקומות אחרים.

ולמעשה ארבעת הפסוקים האלה והסברם הם כל ההגדה של פסח. כל העקרונות משתלבים זה בזה. למשל: 'מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו... נאקח את אביכם את אברהם... נאמן לו את יצחק, נאמן ליצחק את יעקב ואת עשו, נאמן לעשו את הר שעיר לרשת אותו, ויעקב ובניו ירדו מצרים'.

ולכאורה, הדבר תמוה מאד: בן אחד מקבל את הר שעיר ואילו הבן השני מקבל שעבוד 400 שנה והוא זה שצריך לומר תודה?!

בברית בין הבתרים הקב"ה הציג לאברהם אבינו אחת מן השתים: או גיהנם, או שעבוד גלויות.

למה הדבר דומה? שני אנשים חלו ובאו לרופא. נכנס הראשון

לרופא וסיפר לו שהוא חש בראשו. רשם לו הרופא סמי מרפא והורה לו ליטלם במשך שבוע ימים. נכנס השני לרופא וסיפר לו שהוא חש בראשו. צוהו הרופא לערוך סדרת בדיקות. תמה החולה: "לראשון רשמת סמי מרפא ואילו לי הורית לערוך בדיקות?" אמר הרופא: "אני רופא המשפחה וגם סבך היה מטופל אצלי והוא נפטר ממחלה קשה מאד ואני חושש שאותה מחלה מתפרצת עתה אצלך ולכן אני זקוק לבדיקות מקיפות. אם אכן יתברר שאתה חולה, נצטרך לטפל בכך בטפולים קשים וכואבים, אך לבסוף תחלים ותבריא מן החולי".

חול המועד

'המבזה את המועדות אין לו חלק לעולם הבא'

ידוע מאמר רז"ל: ש'המבזה את המועדות דהיינו: חול המועד, אין לו חלק לעולם הבא' (אבות ג). ופירושו דהיינו: 'ימים של חוה"מ עושה בהן מלאכה. או נוהג בהן מנהג חול באכילה ושתיה' (רבנו עובדיה מברטנורא). **"וניחרד האיש ויִלְפֹת"** שיש דברים שנראים קלים ואדם דש אותם בעקביו, עליהם אמרו: שהעובר עליהם **'אין לו חלק לעולם הבא'**. ובפרט בענין חול המועד רבים עברו, ומחמת שהותרו איזה מלאכות יותר מיו"ט נעשו כל המלאכות כהיתר ואין מבקש לידע מהו איסור ומהו מותר ו'עבירה גוררת עבירה', שמתוך שהם להוטים בעסקיהם פנה היום בלי אכילה כלל או באכילה כל דהוא כמעשהו בחול. ו'ה' **הטוב יכפר בעדו** האיש הירא לנפשו, ידרוש מעל ספר, או מפי סופרים איזו מלאכה אסורה ואיזו מותרת ולא יעבור. וכן יזהר להרבות קצת באכילה ושתיה להבדיל בין הקדש ובין החול ולא יאבד עצמו לדעת.

וידוע מאמרם ז"ל: שלא ניתנו שבתות וי"ט לישראל אלא לעסוק בתורה. וידוע מה שפרשו הקדמונים בפסוק: **"כי אָקַח מוֹעֵד אֲנִי מִיִּשְׂרָאֵל אֲשֶׁפֶט"** כי אשר יש להם טענה שאינם יכולים לעסוק בתורה, מחמת טרדתם על המחיה ועל הכלכלה, חול המועד הוא תברתהון והיא מקטע רגליהון ומחייבתם גם על זמן טרדתם. כי חול המועד עד ממהר שאין הטרדה גורם ואם בחול המועד ובכל עת שהוא פנוי אינו מפנה עצמו לבטלה, אלא עוסק בתורה, בא בשכרו גם על הזמן שהוא טרוד בעסקיו, כאילו היה עוסק בתורה. והאיש אשר ירא את ה' חרדה ילבש כל ימיו ויזהר מעלבונה של תורה, **'שָׁפַל מִי שְׂאִינוּ עוֹסֵק בְּתוֹרָה נִקְרָא נְזוּף'** (אבות ו). ויותר יזחל וירא בחול המועד שהם ימי הדין, **'שבפסח העולם נידון על התבואה... ובחג על המים'** וגמר הדין בהו"ר והפנקס פתוח לדונו עפ"י מעשיו. וראוי לאזור חיל ולהוסיף מצוה אחת יתירה. ודי בזה למי שיש לו לב. ■

מצוה

ספירת העומר

למה מונים את ימי הספירה? הגרש"ד פינקוס זצ"ל

שבכל מקום הרגילות היא לדבר כפי המטבע שעובר לסוחר באותו מקום. למשל: כשאדם נכנס לחנות באמריקה ואומרים לו שחפץ מסוים עולה כך וכך, הרי שברור ומובן מאליה שהסכום הנקוב הוא בדולרים. **בישראל** כל אחד מבין שהסכום הנקוב הוא בשקלים. **באנגליה** - לירות סטרלינג. **ובצרפת** פראנקים. בכל מקום מדברים לפי המטבע העובר לסוחר באותו מקום. ומהו המטבע העובר לסוחר של התורה? השפה של התורה היא עולמות. כי **'אורייתא וקודשא בריך הוא וישראל כולא חד'**. ולקב"ה כביכול, אין שפה אחרת. אנחנו מכירים את הקב"ה דרך העולמות. עולמות כוללות הכל. ומעתה, כשהתורה אומרת: **'שֶׁלֶשׁ מֵאוֹת וָעֶשְׂרֵה'** כמנין ש"י ברור שבשפת התורה הכונה לעולמות. ומעתה, כאשר נשאלת השאלה איזה מנין מונים ואיזו ספירה סופרים בספירת העומר, התשובה היא: שמונים ימים. אבל איזה ימים? ימים של הקב"ה. והיות וה' אלקים אמת והוא לבדו אמת ואין חוץ ממנו יתברך, אם כן ברור שהימים האלה שמונים, הם ימים של יחוד ה'. לא צריכים להסביר זאת כמו שלא צריכים להסביר למי שנכנס לחנות באמריקה שהסכום הנקוב הוא בדולרים. (ר' אליעזר פאפו זצ"ל בעל הפלא יועץ). ■

ימי ספירת העומר הם ימי בנין לקראת קבלת התורה, אבל עדין נותר לבאר את מה צריך לספור: האם יש לספור ימי בנין של מידות טובות, או שמא של התמדה, או ארבעים יום של התעלות בתפילה?
 בשם הסבא מקלם זצ"ל מובא: שסופרים מ"ח יום כנגד מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם. בימים אלה יש לבנות את קניני התורה. אך בכל אופן קשה: מדוע לא מסופר במפורש מהו תוכנם של ימי הספירה?
 נראה לומר בזה כהקדם לדברי המשנה: **'עֲתִיד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַנְחִיל לְכָל צְדִיק וְצַדִּיק שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וָעֶשְׂרֵה עוֹלָמוֹת, שְׁנֵאֲמַר (משלי ח): 'לְהַנְחִיל אֱהָבִי יֵשׁ וְאַצְרִיתֵיהֶם אֲמַלֵּא'.** "יש" הוא בגמטריא ש"י. לפי זה הקב"ה ינחיל לאוהביו ש"י עולמות (עוקצין ג).
 ויש לדקדק: שהרי בפסוק כתוב **'לְהַנְחִיל אֱהָבִי יֵשׁ'**, אבל לא כתוב את מה הקב"ה ינחיל. ומנין ידעו חז"ל לקבוע שהכונה היא לעולמות? ואולי הכונה היא לש"י אוצרות של כסף, או של זהב, או של נהרות אפרסמון? ... מנין ידעו חז"ל לומר: שהכונה היא שהקב"ה ינחיל לצדיקים עולמות דוקא? ונראה לבאר:

"מִצוֹת יֹאכַל אֶת שִׁבְעַת הַיָּמִים וְלֹא יֵרָאֶה לָּךְ חֶמֶץ"

מה ענין אסור חמץ ליציאת מצרים מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

לאויר העולם להבין ולהשכיל. והנה איסור החמץ מורה על הרחקת התאוות, כי החמץ והשאור הוא יצר הרע והוא אשר קראו חז"ל: 'שאור שבעיסה' (ברכות יז). ופרש"י: 'שאור שבעיסה'

- יצר הרע שבלבנו,

המחמיצנו' (רש"י

ברכות יז). ולזה צייתה

התורה שלא יקריבו

בקרבו; 'כל שאור וכל

דבש' (שבועות יב).

לפי שהיה השאור

רמז ליצה"ר. והרבש

רמז למתיקות החיים

והתענוגים המתורים

הנמשכים אחריו. ולזה

אמרה תורה: 'כי פל

אכל חמץ ונכרתה

הנפש ההוא מישך אל'

(שמות יב טו). שהיצר

הרע משחית ומכרית

הנפש ממצבה.

והיתה שביתתו ביום

ארבע עשר, להעיר,

שארבע עשרה שנים

הראשונות משנות

האדם, אינו בהן בר

עונשים לא בבית דין

של מעלה ולא בבית

דין של מטה. אמנם

משם ואילך יקבל עליו

עול המצוות וישבית

היצה"ר. ויש להעיר על

זה גם כן מה שאמרו

במשנה: 'אור לארבעה

עשר, בודקין את החמץ

לאור הנר' (פסחים

א א). שהיא הנפש.

שנאמר: 'נר ה' נשמת

אדם' (משלי כ כז)

ובאותו נר בודקין את החמץ ויצה"ר כדי

להברילו מהאדם. והזהירו שלא יהא האור

כל כך חזק שישרוף את הבית ויחריב את

הגוף בהרחקת הדברים הגשמיים בהחלט

וגם לא יהיה אור כ"כ חלוש שלא יספיק

לגלות סתרי החטאים.

ולהיות החמץ רומז ומעיר ליצה"ר ציוה

העולם אם לא יתחדשו ביציאתו כאבים

וחבלי יולדה, ככה באו במצרים קודם

יציאתם משם מכות רבות וגדולות מאד.

וכבר אמרו הטבעיים (חכמי הטבע):

שארבע תקופות השנה הן כנגד חיי האדם:

"מצות יאכל את שבעת הימים ולא יראה

לך חמץ ולא יראה לך שאר בכל גבלך"

(שמות יג ז). התייחסות המצה לגאולת

מצרים כבר התבאר ענינה. אבל איסור

החמץ, מי יתן ונדע מה ענינו אצל הגאולה

במצרים.

ולמה היה חיוב אכילת

הפסח והמצה לילה

אחד בלבד? ואיסור

החמץ שבעת ימים?

ובענין איסור מלאכה

למה היו הראשון

והאחרון אסורים בה

ולא השאר?

ויש להבין ששרש

הדברים האלה הוא:

שראוי לאנשים יראי

ה' וחושבי שמו, שיכלו

ימיהם בטוב ויקפידו

על ימי חייהם, שלא

יוציאום לבטלה ולא

בדברים רעים. ולפקוח

עינינו ברא ה' עולמו

במספר ששת ימים,

אשר בהם 'עשה ה'

את השמים ואת הארץ

וביום השביעי שבת

וניפשו' (שמות לא יז),

כן האדם ידע וישכיל

שימי שנותיו הם

שבעים שנה ושלא

יוציאם לריק ולבטלה,

כי אם במעשים נבחרים

כמעשה בוראם וששים

שנה הנרמזות בששת

הימים במעשה בראשית

יעמול בעולמו וביום

השביעי הרומז לעשר

שנים האחרונות מחייו,

לא יעסוק בדברים גשמיים, אלא, בהדבק

באלקיו.

ומפני זה כשלקח את ישראל לעם סגולתו,

עשה להם ביציאת מצרים דוגמת מה

שיהיה ביצירת הולד, כי הם היו במצרים

באופל הגלות וצורתו, כמו שעומד העובר

במעיי אמו וכמו שהולד לא יצא לאויר

כי האביב דומה לילדות ולנערות כל ימי

הגדול והעליה. והחורף הוא דומה לימי

הזקנה עם השארות הכח. והסתיו דומה

לימי הישישות והפסד הכח.

ולכן היתה היציאה ממצרים בחדש האביב

והיה החדש ההוא ראש חדשים לרמוז על

ראשית ימינו ושנותינו, כאילו אז יצאנו

המשך בעמ' 12 <<<

"לחם עני"

דרכו של העני בפרוסה לכן שוברים את המצה ב'יחץ' כדי שתהיה פרוסה

הרה"ג שלמה לוינשטיין
מיוחד ל'גנזי המלך'

יש שלש מצות, מדוע? יתר על כן, הלא צריך לחם משנה, אם כך, די בשנים ומדוע צריך שלש?

התשובה היא: שצריך לעשות יחץ, כיון שהמצה נקראת: "**לחם עני**" (דברים טז) ודרכו של העני בפרוסה, כיון שכך, צריך לשבור את המצה כדי שתהיה פרוסה. את החלק הגדול שומרים לאפיקומן. מחביאים אותו מפני שהאפיקומן הוא זכר לקרבן פסח וקרבן חייב שימור, כיון שכך מחביאים ושומרים אותו. למה החצי הקטן מיועד להגדה? מפני שאם דרכו של עני בפרוסה, איזו פרוסה הוא לוקח? את החתיכה הקטנה. כיון שעושים יחץ, מצה אחת שוברים ולחם משנה צריך שתי מצות שלמות, לכן לוקחים שלש מצות.

ועכשיו שנדרש לקחת שלש מצות, באו רבותינו והוסיפו לדרוש בדבר רמזים נאים: כנגד: כהן, לוי, ישראל. כנגד: משה אהרן ומרים. כנגד: אברהם, יצחק ויעקב. כנגד: תורה נביאים וכתובים. וכו'.

בקערה זרוע - למה לוקחים זרוע? המשנה (פסחים קיד). אומרת: שצריך לקחת שני תבשילים, אחד זכר לפסח ואחד זכר לחגיגה. בבית המקדש היו צריכים לאכול פסח על השובע, איך נהיה שבעים? ע"י אכילת קרבן חגיגה.

המשנה אומרת: שאפשר לקחת כל תבשיל, למשל: סלק ואורז. אם כן, מדוע לוקחים זרוע? אם כבר צריך מאכל לוקחים מאכל שמזכיר גם את ה'**זרוע הנטויה**'. את הזרוע צולים, כי ה'**פסח לא נאכל אלא צלי**'.

ביצה - זכר לקרבן חגיגה. ולכאורה, מה ענין ביצה, שהיא מאכל אבלים, לחג הפסח?

בספרים מובא רמז נאה לקשר של ימי חג הפסח למועדי השנה על דרך הא'-ת' ב'-ש': היום בשבוע שחל בו **א'** של פסח - הוא היום שחל בו **תשעה באב**.

היום בשבוע שחל בו **ב'** של פסח - הוא היום שחל בו **שבועות**.

היום בשבוע שחל בו **ג'** של פסח - הוא היום שחל בו **ראש השנה**.

היום בשבוע שחל בו **ד'** של פסח - הוא היום שחל בו **קריאת התורה**, דהיינו: שמחת תורה.

היום בשבוע שחל בו **ה'** של פסח - הוא היום שחל בו **צום כפור**.

היום בשבוע שחל בו **ו'** של פסח - הוא היום שחל בו **פורים**.

נמצא שהיום הראשון של פסח - באותו יום יחול גם תשעה באב ולכן נוהגים לאכול בו ביצה שהיא מאכל אבלים.

ואכן, חז"ל רמזו לקשר שבין ליל הסדר לתשעה באב בדרשתם על הפסוק (איכה ג טו): "**השביעני במרורים הרוני לענה**".

מה ש"**השביעני במרורים**" בלילי פסח "**הרני לענה**" בליל תשעה באב.

רמז נוסף: ככל שמבשלים את הביצה היא הופכת קשה יותר, כך גם ישראל, ככל שמרעים ומצרים להם כך הם דבוקים יותר בהקב"ה.

את הזרוע והביצה שמים בקערה רחוק מעורך הסדר, מדוע?

מכיון שהם רק זכר, לכן שמים אותם רחוק.

כרפס - הטעם הוא, כדי שיראו התינוקות וישאלו מדוע צריך לעשות טיבול? ומכיון שכך כבר נתנו בזה סימנים כגון: 'כרפס' - אותיות ס' פרך, לרמז על ס' ריבוא ישראל שעבדו בפרך. אך באמת ניתן לקחת כל דבר שברכתו '**בוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה**' (האדם'ור ה'בית ישראל' מגור היה נוהג לקחת כל פעם דבר אחר, פעם תות שדה ופעם בננה וכדו').

מרור - מדוע יש פעמים מרור בקערה, פעם מרור ופעם חזרת? פעם אחת הוא משמש בתור מרור ופעם שניה

בתור כורך.

חרוסת - ומדוע צריכים חרוסת בקערה? אומרת הגמרא (פסחים קטו): שבמרור יש קפא ומפרש רש"י - '**ארס שבחזרת**. שהשרף שבחזרת יש בו ארס כדרך הבצל' וכדי לבטלו טובלים אותו בחרוסת. ומכיון שנקבע לקחת חרוסת, הוסיפו בו רמז שהוא זכר לטיט וזכר לתפוח.

על פי מה נקבע סדר הקערה?

אומרת הגמרא (יומא טז): '**כל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא לימין**'. לכן מתחילים בצד שמאל ומשם פונים תמיד ימינה. ראשון הכרפס, ימינה לו מרור, ימינה חרוסת, ימינה חזרת. הרמ"א מסדר את הקערה אחרת מן הטעם ש'**אינ מעבירין על המצות**'.

כשחז"ל תקנו לנו את ההגדה של פסח עמדו לפנייהם שלשת העקרונות שעליהם בנויה ההגדה ודוקא בסדר הזה: '**מתחיל בגנות ומסיים בשבח**'. כלומר: מאיפה באנו ולאן הגענו. מהי ה'**גנות**' ומהו ה'**שבח**'? נחלקו בזה האמוראים (פסחים קטו). אחד אומר: '**מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו זה הגנאי**. '**ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו זה השבח**. והשני אומר: '**עבדים היינו לפרעה במצרים**' זה הגנאי. '**ניציאנו.. ממצרים זה השבח**. ואנו אומרים את שניהם.

הצגת הדברים בדרך של שאלה ותשובה זו דרך יעילה לזכירת הדברים. ולכן, מכיון שהלילה הזה כל כך חשוב, יש להציג את הדברים בדרך של שאלה ותשובה, למען יחקקו בזכרוננו ובתודעתנו. לכן יש **מה נשתנה** ולכן רבן גמליאל אומר: **כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח, לא יצא ידי חובתו, ואלו הן..**

והוא ממשיך בשאלה ותשובה: **פסח, על שום מה? מצה, על שום מה? מרור, על**

לתשובה על שאלת הרשע: **מָה הָעֲבוּדָה הַזֹּאת לָכֶם? לָכֶם וְלֹא לֹו. בְּעֶבֶר זֶה עֲשֵׂה ה' לִי** (שמות יג ח) **בְּצִאתִי מִמִּצְרַיִם. לִי וְלֹא לֹו!**

גם ראוי להבין מדוע החליטו חז"ל על השואל הזה: **לָכֶם וְלֹא לֹו** ולא אמרו כן, בשאלת **מָה הָעֲבוּדָה וְהַמְשָׁפְטִים אֲשֶׁר צָנָה ה'** (דברים ו א) **אֲלֵקִינוּ אֲתֻכֶם?** מה יתרון במלת אתכם, על מלת לכם?

אבל הנראה לדעתנו; כי הם ז"ל לא החליטו **לָכֶם וְלֹא לֹו** ע"י דיוק מלת **לָכֶם** אבל החליטו זאת ע"י הוכחה היותר מוכרחת. כי הנה אם יראה אדם בבית רעהו שעושה המשרת ענין זר שהוא נוקב כותלי הבית וכדו', הנה, אם יש לו לב חכם ישאל אל המשרת בזה הלשון: "אמור נא ידידי למה צוה עליך אדוניך המלאכה הזאת?" כי החליט תחילה השואל בלבו אשר אין ספק שלא היה עושה המשרת העסק הזה מלבו, אם לא כי מוטל עליו לסוד אל מצות אדונו ואל משמעתו, לכן הוא שואל את פיו להגיד לו הטעם והסבה שכיוון בזה אדונו. אמנם האויל יעזי ויאמר אל המשרת: "למה אתה עושה כן ומדוע תעמול בזה?" והוא, כי טפש לבו מהבין, כי בעלות המשרת רוח המושל, הוא מחויב לעשות ככל אשר יצוהו.

ועתה ראה, איך רמז הכתוב ענין ההבדל הזה בצחות לשונו וכמו שזכרו ז"ל: **הַחֶכֶם מָה הוּא אוֹמֵר? מָה הָעֲבוּדָה וְהַחֲקִים וְהַמְשָׁפְטִים אֲשֶׁר צָנָה ה' אֲלֵקִינוּ אֲתֻכֶם!** מורה בלשונו כי הוא שואל לאביו: "אולי אתה יודע מה היתה הסבה אל אדוניך שצוה עליך כן?"

וזה מובן מעצמו, שהוא מחליט על העבדים אשר אחרי דברי אדוניהם לא ישנו! וא"כ, כלל בזה גם את עצמו. ולכן קבע לו הכתוב תשובה, כנכון, להעיר אותו על טעם המצוה והוראתה.

לא כן שאלת: **מָה הָעֲבוּדָה הַזֹּאת לָכֶם?** ההוראה, כי השואל מחליט ואומר: "מדוע המלאכה הזאת בידכם? ומה לכם העבודה הזאת?" וזה אינו מעלה על לבו, כי עלינו עול מצות אדון כל הארץ, שאין לנטות ימין ושמאל. ואם כן, ממילא ע"י שאלתו זאת הוא מחליט ואומר: **לָכֶם, וְלֹא לֹו!**

כלומר: שאין צורך כלל לעמול בענינים כאלה. ולזאת הליבשו אותו קללה כמדתו ורמזו לו תשובה: **בְּעֶבֶר זֶה עֲשֵׂה ה' לִי** (שמות יג ח) **לִי וְלֹא לֹו!** ■

צחות שהוא חצי המורכב שאז יפסד, כי החצי האחר הנפשי הוא נשאר וקיים. והיה ראשו על כרעיו ועל קרבו: דוגמת האדם בעת מותו שהוא עם כל אבריו. ואינו נאכל אלא למנויו: רמז לחברת קרוביו ואוהביו בחייו שמצטערים עליו במותו. ואינו נאכל אלא צלי: שיהיה ריחו נודף: **"טוב שם משמן טוב יום המנות מיום הולדו"** (קהלת ז א). לפי שהיה הפסח מורה על ההפסד והמות. והיו חיי האדם נכללים בארבעה זמנים: **נערות ובחרות, זקנה ושיבה.** לכן תקנו הקדושים לשנות אז **ארבע כוסות**, כי ארבעה המה ישתה האדם בחייו.

הנה התבאר מכל צד, שחג המצות ירמוז אל בריאת האדם וחייו ומספר שנותיו וטהרת ונקיות הנהגתו וכבישת יצרו וצער גופו ושלמות נפשו וסופו המשובח לפני ה'.

ולכן היה זה חג ה' **לדור דור.** ואמרו חז"ל הקדושים: **'בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים'** (פסחים קטז:). לפי שמה שירה וירמוז ענין היציאה והחג בכל חוקותיו ומשפטיו, יכלול לכל אדם בכל דור ודור. ולזה היתה יציאת מצרים שרש לכל מועדי ה' ולכל המצוות, לפי שהוא למוד והוראה על כל ימי חלדנו. ולכך צייתה התורה שאחר הפסח נמנה שבעה שבועות שהם פרקי האדם וגבולי זמנו.

כמו שכתוב: **"וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמִּחְרַת הַשֶּׁבֶת מִיּוֹם הִבְיֵאתֶם אֶת עַמְּךָ הַתְּנוּפָה שִׁבְעַת שָׁבָתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה"** (ויקרא כג טו). כי המספר ההוא מורה על ימי חייכם, שיהיו כולם מכוונים להשיג את שלמות הרוחניות שיקבלו במתן תורה. וראוי היה הלמוד הזה לישראל ביציאתם ממצרים, כי להיותם שם, עם פורע מוסר, הדריכם הקדוש ברוך הוא, בלמוד והמוסר האמיתי הזה, בצאתם, כדי שישתלמו בו ויהיו מוכנים לקבל את התורה בהר סיני. **וזהו ענין הרמז הנכבד הזה.** (אברבנאל על התורה).

"וְהָיָה כִּי יֵאמְרוּ אֲלֵיכֶם בְּנֵיכֶם מָה הָעֲבוּדָה הַזֹּאת לָכֶם" (שמות יב כו).

כבר התעוררו בזה רבים מהמפרשים: מדוע החליפו חז"ל (בסדר ההגדה) תשובות השאלות מסדר שהם כתובים בתורה?

כי מאמר **"וְהִגַּדְתָּ לְבְנֶךָ"** (שמות יג ח) אמרה התורה לשאינו יודע לשאול. וחז"ל לקחו מאמר זה **"וְהִגַּדְתָּ לְבְנֶךָ"**

הקב"ה להרחיקו מבתינו. כלומר: מגופנו! כל שבעת ימי החג. רוצה לומר: כל **"ימי שְׁנוּתֵינוּ בְּהֶם שְׁבַעִים שָׁנָה"** (תהילים צ י), כי זה המספר מהימים שבעה מורה ומאיר על ימי שנות האדם, שהם שבע עשיריות מהשנים ולכן היו ימי החופה שבעה, כדי שביום חתונתו וביום שמחת לבו יחשוב כמה סבובים מאלה יעברו עליו וכן היתה שמירת הנידה ומצות המילה ג"כ וטהרת המצורע וטומאת המת ושבעת ימי המילואים לכהני ה' ושבעת ימי אבלות, שמיטות ויובלות ושאר השביעיות, כולם להזכיר לאדם מספר ימי חלדו, כדי שישתדל ללכת למסעיו בחכמה בתבונה וברדע.

הנה אם כן, איסור החמץ שבעת הימים הוא להעיר אל ישראל, שבימי שנותיהם שהם שבעים שנה ישביתו ויבטלו מהם היצירה והתאוות המגוננות. והנה ציזה שיהיה היום הראשון מקרא קדש וכן שהאדם בילדותו בתחילת בואו לעולם, אין לו מעשה ולא מלאכה. וגם בישיותו אין ראוי שיתעסק במלאכה גשמית, כי הוא כבר כמת. אבל בימים ההם, יעשה בלבד **"אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכֹל נֶפֶשׁ"** כי לא יאות לנערים עמל ומלאכה, כי אם לחנכם בתורה ובמצוות. וכן הזקן לא תיאות לו מלאכה אחרת, אלא להכין לנפשו צידה לדרך ושלמות נפשית, כי הוא **"אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכֹל נֶפֶשׁ"**. אמנם הימים האמצעיים הם ימי מעשה ומלאכת העולם.

ואמנם המצה צוה ה' שתהיה בתמימות וטהרה מבלי יצה"ר **"וּשְׂאוֹר שְׁבַעִיסָה!"** ולכן הזהירו חכמינו זכרונם לברכה: שישמור האדם המצה משעת הטחינה, שהוא הזמן שבו יתחיל האדם לסבוב ולטחון אחרי עניני העולם. כי **מֵאֵז צִרַיִךְ שִׁמּוֹר.** וג"כ הזהירו על שעור העיסה שימדוד האדם עיסתו. רוצה לומר: הנהגתו בשמושי גופו במדה במשקל ובמשורה.

וצייתה תורה שיאכל עם המצה מרור, שהמרור רומז על כבישת היצר והכנעת הכחות החומריים, כי בזה ירגיש האדם מרירות וצער גשמי והוא ימתק לנפשו. ואמנם קרבן הפסח היה רמז להפסד הגוף והפרד הנפש ממנו, לכן היה נאכל על מצות ומרורים והיה קרבן פסח לה', לפי שכאשר יבוא המות על ההנהגה הטובה ומרירות כבישת היצר, יהיה הפסח קרבן לה' ותהיה שחיטתו אצל מזבח ה' ואכילתו במקום קדוש. ולכן היתה אכילתו בלילה שרומז לעת המות. ועד

מהות חיוב הקריעה באבל

מערכת 'חברותא'
מיוחד ל'גנזי המלך'

מסכת מועד קטן סוגית קריעה

שאלה: מהי מהות חיוב הקריעה, כאשר נמצאים בשעת פטירת אדם מישראל?

מחשיבים אותו עתה כספר תורה, על שם העתיד?

אולם רש"י שלפנינו, פירש: שהנשמה שבגוף, שהיא קרויה **"נר ה' נשמת אדם"** (משלי כ כז) יש לה דמיון לספר תורה, שקרוי גם כן **"נר מצוה ותורה אור"** (משלי ו כג).

וביאר הרש"ש כונתו: שאמנם אין הנשמה

והרמב"ן פירש שני פירושים נוספים:
א. אין זה, אלא דמיון בלבד לספר תורה. שכשם שקורעים על שריפת התורה, מפני שיש בזה הפסד גדול וחרדה רבה, כך יש לקרוע על יציאת נשמתו של אדם מישראל.
וכן הוכיח ה'קרן אורה': שאין זה אלא דמיון בלבד. שהרי באמת חלוקים הם בדיניהם, שהקרע על ספר תורה, אינו מתאחה לעולם, מה שלא נזכר כן ביציאת נשמה.

ולהרמב"ם יש ביניהם חלוק נוסף: שהקריעה על ספר תורה שווה לקריעה שעל אביו בכל הפרטים - מה שאין כן, ביציאת נשמה.
ב. כשם שקורעים על שריפת התורה, כך יש לקרוע על אדם זה שקיים מצוות התורה בימי חייו.
וכן הביא הריטב"א דברי חכמים: שאפילו **'פושעי ישראל מלאין מצות כרמוך'** (חגיגה כז).

ולפי פירושים אלו; גם הנוכחים בשעת פטירת אשה צריכים לקרוע, שאף נשמתה קרויה **"נר"** ויש בפטירתה חרדה רבה ואף היא מקיימת מצוות התורה.

וכתב הגר"א: שמקושת הגמרא יש להוכיח שאף באשה נוהגת קריעה זו, שאם לא כן, היה לנו לישב ולהעמיד משנתנו באשה, שאפילו עומד בשעת יציאת נשמתה, אינו קורע.

ויעוין בב"ח: לענין קטן שלא הגיע לחנוך, שלפי פירוש ב' של הרמב"ן - אין לקרוע עליו. ולשאר הפירושים - קורע.

עוד כתבו הראשונים: שאין לקרוע על המומר להכעיס, אפילו בעבירה אחת ואפילו על המומר לתיאבון, כשהיה עובר בקביעות. ■

תשובה: הגמרא מדמה את חיוב הקריעה שחייב לקרוע כל אדם הנוכח בשעת פטירת אדם אחר, כי הדבר דומה לרואה ספר תורה שנשרף, שחייב לקרוע את בגדיו. **'ואלו קרעין שאין מתאחזין; הקורע על אביו ועל אמו - ועל רבו שלימדו תורה - ועל נשיא - ועל אב בית דין - ועל שמועות הרעות - ועל ברכת השם - ועל ספר תורה שנשרף - ועל ערי יהודה - ועל המקדש - ועל ירושלים'** (מועד קטן כו.).

הראשונים כתבו בשם רש"י: **'הרואה ספר תורה שנשרף, חייב לקרוע. אף נשמת ישראל הניטלת, דומה לו. שאין לך ריק בישראל, שאין בו תורה'** (רש"י שבת קה:). שהדמיון לספר תורה הוא, שהאדם מישראל אף על פי שלא למד תורה עתיד הוא ללמוד תורת ה' ולכן יש לקרוע עליו כעל שריפת ספר תורה. והוסיפו, שלפי טעם זה, אין קריעה זו אלא באיש, שמצוה ללמוד תורה, מה שאין כן באשה. ואף על פי שגם אשה מצווה ללמוד את הדינים השייכים אליה, אין זה כתלמוד תורה של איש. (וע"ע בב"י).

אלא שהוקשה להם עיקר סברתו, שאנו

נאבדת ח"ו ביציאתה מן הגוף, שהרי היא נצחית, אלא, כמו שמבואר לענין שריפת ספר תורה, שיש לקרוע על כך שתי קריעות, קריעה אחת על שריפת הכתב וקריעה שניה על שריפת הקלף, כמו כן, יש לקרוע על אבדן הגוף, שהיה משכן לנשמה בחייו, שהוא כמו הקלף, שהוא משכן לדברי התורה הכתובים עליו.

"קרות בתינו ארזים רהיטנו ברותים"

"קרות בתינו" הם חכמי הדורות שהיו 'ארזים'. 'רהיטנו' הם תלמידיהם שהם לעומתם 'ברותים' כלומר ברושים רעננים בלבד

"קרות בתינו ארזים רהיטנו ברותים"

(שיר השירים א יז)

רבנו עובדיה ספורנו זצ"ל פירש מקרא זה על ירדת הדורות: **"קרות בתינו"** הם חכמי הדורות. **'ארזים'** היו גבוהים ואדירים בחכמה, בתורה ובמצוות. **'רהיטנו'** הם תלמידיהם. **'ברותים'** הריהם לעומתם כברושים רעננים בלבד. וכן כל דור לעומת קודמיו.

ואומר ה'חפץ חיים': "וידעתי גם ידעתי, שכמה חכמים בעיניהם יקשו: איך טוענים אנו שהדורות הקודמים גדולים היו מאתנו בחכמה? והלא רואים אנו שדוקא בזמננו נתגלו חכמות רבות שלא התגלו בזמנם, כגון: הטלסקופ לצפיה למרחוק, הצלום וההסרטה להנצחת דבורו ועוד?"

ודוקא מפני קטנותינו הוצרכנו להמחשה מפורטת ממרום של כל פרט מעקרונות אמונתנו, בעוד שהדורות הקודמים ניחנו ב'**אמונה אמון**' (ישעיה כה) ולא הוצרכו שימחישום את עיקרי האמונה וההשגחה.

ובמה דברים אמורים? בדורות הקודמים ידעו כי **'עין רואה ואזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים'** (אבות ב א). וידעו כי: **'מי כד' אלקינו המגביהי לשבת: המשפילי לראות בשמים ובארץ'** (תהילים קיג ה - ו). אולם כאשר קמו מתפקדים האומרים: חלילה כי **'לא יראך קה ולא יבין אלקי יעקב'** הראים במוחש שאפילו האדם יכול ליצור טלסקופים הרואים למרחוק, למערכות כוכבים עלומות, על אחת כמה וכמה שהבורא עצמו יכול להשקיף על כל דבר כאמור: **'משמים הביט ד' ראה את כל בני האדם: ממכון שבתו השגיח אל כל ישבי הארץ'** (תהילים לג יג - יד).

הוא הדין בהמצאת הטלפון. בעבר היתה האמונה חזקה שהמתפלל קולו נשמע, ככתוב: **'ותעל שועתם אל האלקים'** (שמות ב כג). אך משנמצאו מפקקים, הראנו ד' במוחש שאפילו

האדם יכול ליצור אמצעים לשמיעה מרחוק ודאי שבורא העולם שומע הכל.

ולהבנת המצאת הצלום וההסרטה, נזכיר דברי הזוהר הקדוש (ח"א מג ב): שכל מה שנעשה בעולם נרשם למעלה וקיים בצורתו להעיד באדם, לטוב ולרע.

וכמה מקראות רומזים לכך, כנאמר: **'הסירו רע מעלליכם מנגד עיני'** (ישעיה א טז), **'כי אם תכבסי בנתר ותרבי לך ברית נכתם עונך לפני'** (ירמיה ב כב), היינו: שהמעללים עצמם עומדים לפני ד'. אלא שבדורות הקודמים, כאשר למדו ענין זה בזוהר הקדוש, האמינו בו בפשטות! אבל עתה כאשר נחלשה האמונה בעונותינו הרבים זימן לנו הקב"ה דוגמא מוחשית, הן בהנצחת תמונה והן בהנצחת פעולה. וככתוב: **'אוכיחך ואערכה לעיניך'** (תהילים נ כא).

ועל כך אמרו (חגיגה יא): **'ושמא יאמר אדם, מי מעיד בי? אבני ביתו של אדם וקורות ביתו של אדם מעידין בו שנאמר: 'פי אבן מקיר תזעק וקפיס מעץ יעננה''** (חבקוק ב יא). שתוצג בפניו תמונה שלמה של מעשיו, כולל הסביבה והרגע, עד שלא יוכל להכחישם. וזהו שאמר שלמה המלך עליו השלום: **'פי את כל מעשה, האלקים יבא במשפט'** (קהלת יב יד). שהמעשה עצמו יוקרן במרום ויובא למשפטו של האדם. וכמו

שנאמר ביוסף הצדיק: **'ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה'** (בראשית לט י). שדרשוהו חז"ל: **'לשכב אצלה' - בעולם הזה! 'להיות עמה' - בעולם הבא!** (סוטה ג). שהעובר עבירה בעולם הזה, מוצגת לפניו לעולם הבא כדוגמת הקרנת סרט תעודה. וכמו שאמרו (שם): **'כל העובר עברה אחת בעולם הזה, מלפפתו והולכת לפניו ליום הדין, רבי אלעזר אומר: 'קשורה בו ככלב'.** וכשיתבונן האדם בזה הענין יודעו מפעולותיו הנעשות בהסתר ויתפרסמו לעתיד לעין כל ברוב בושה וכלימה וכדברי התרגום על הפסוק: **'סוף דבר הכל נשמע'** (קהלת יב יג).

וזה טעם המצאת התקליט והקלטת. כי בדורות הקודמים למד האדם את הכתוב: **'ומגיד לאדם מה שחוו'** (עמוס ד יג) ודרשת חז"ל: כי **'אפילו שיחה קלה שבין איש לאשתו, מגידים לו לאדם בשעת מיתה'** (חגיגה ה:). ולא היה בדבר כלל פלא בעיניו. אך עתה שרבו המתפקדים עלול היה לתמוה, כיצד יתכן שכל שיחותיו תובאנה בפניו והלא התפוגגו ואינן?! והראונו במוחש שאפילו בני האדם מסוגלים להנציח שיחות שישמעו אף לאחר פטירתו כבחיים חיותו, על אחת כמה וכמה שהבורא יתברך יכול להנציחן. וכמו שאמרו בזוהר הקדוש: שאף דבור אינו אובר והכל יובא ויוצג, אם לשכר ואם לעונש. וכל זה מרומז במאמרם ז"ל (אבות ב א): **'דע מה למעלה ממך'**.

מפעולותיך ויכולתך יכול אתה לשער שכן הוא גם במרום: **'עין רואה ואזן שומעת, וכל מעשיך בספר נכתבין'** ונמצא שכל ההמצאות הללו התחדשו מחמת חולשת אמונתנו וקטנות דורנו ו'**הראשונים כמלאכים'** לא הוצרכו לכך על עיקר לרוממות מעלתם ודרגתם. (הגש"פ ה'חפץ חיים' לרב וולאך שליט"א)

יעמדו על הברכה

צינן סרג'יו בן ג'ורה
יזכה לחזור בתשובה שלמה
עם כל משפחתו

גבריאל בן לויזה
יזכה לחזור בתשובה שלמה
עם כל משפחתו

מרקו בן אלידה
לברכה והצלחה

קלאודיו בן רוסנה
יזכה לשלום בית וחזרה בתשובה
עם כל משפחתו

מסעודה בת ליזה
לברכה ולרפואה שלמה

בנימין ורוברטו בני יולנדה
יזכו לחזור בתשובה ביחד

יולנדה בת חרייה
יזכה לרפואה שלימה

ג'וספה יוסף ואלברטו בני רוסנה
יזכה לחזור בתשובה שלמה
עם כל משפחתם

מאוריצייו בן רחל
יזכה לחזור בתשובה שלמה
עם כל משפחתו

אלאונורה בת אדה
לרפואה שלמה

אדי בן ג'וליה
יזכה לחזור בתשובה וזיווג הגון
והצלחה בעסקיו

כל המעונין לזכות ולהיות שותף בהפצת **420,000** עמודי התורה של גנזי המלך בכל שבוע, יתרום 500 שקלים לע"ן, רפואה, זיווג, הצלחה, פרנסה, זרע חי וקיים וכי ויקבל פרסום בקוביה כדלעיל.

03-6762226
050-6500666

רחוב האדמו"ר מקוצק 41 בני ברק

למבירה ספרי תורה מהודרים
שנכתבו ע"י סופרים מומחים ויראי שמים בכתב ספרדי, בית יוסף, והאר"י

הבצע מיוחד

כל הרוכש ספר תורה עד חג הפסח יקבל ארגז מהודר (או עצי חיים ומעיל) כמו כן ניתן להשיג אצלנו תפילין מהודרים לפרטים והזמנות נא לפנות לשי **052-8077722**

מוסדות "אהבת אברהם" ע"ש האדמו"ר הצדיק הקדוש רבי אברהם יחיאל פיש זצוק"ל בשיאות ממשך דרכו הרב אהרן דוד בן חמו שליט"א טל. 05-193442-08 בני ברק

הנו שמתים להומין את הציבור הנכבד

לכנס חיזוק והתעוררות
ביום פטירתה ה-12 של האשה החשובה והצדקנית **פראדל פיש** מרת

בת רבי יוסף זצ"ל אשת חבר האדמו"ר הקוה"ט רבינו **אברהם יחיאל פיש** זצוק"ל - מחל אביב שנתקיים בעוה"ת ביום ראשון כ"ז ניסן תשס"ז (15.4.07) בשעה 7.00 בערב באולם "שמחת עולם" רח' אהרנוביץ (השומר) 18 (מול "שפע שוק") בני ברק תחבורה: קוים - 51, 2, 6, 92

דברי פתיחה: הרב **אהרן דוד בן חמו** שליט"א - ממשיך דרכו של רבינו זצוק"ל ישאו דברים הרבנים הגאונים: הרח"י **נתן נטע לנדמן** שליט"א - רבה של חוה"צ הרח"י **יצחק בצרי** שליט"א - ישיבת "השמים" ירושלים ועוד רבנים חשובים

לכל המשתתפים בחילולת הרבית הצדקנית המפורד לחם וכוחה להושיע בכל הישועות אכ"ד **דמי השתתפות 10 ש"ח** לנשים הכניסה מסביב המצפים ישועות הכלל והפרט מוסדות "אהבת אברהם"

פסח השנה שלנו מסובין עם "אוצרות חיים" באוירה רוחנית גבוהה

במלון 'המלך שלמה' טבריה

בהשתתפות הרב ישראל הרב ברגר שליט"א נח בניסן 2.4.07 עד יום כ"א בניסן 9.4.07 7 לילות 8 ימים והרב אורי יצחק שליט"א ועוד...

הפיטן דוד שלמה שירו הזמר משיח אבינו הזמר אביעד גיל

הופעה 18 הופה הילה

סעודות עשירות • גלאט כשר בשר עוף בהכשר הרב לנדא משגיחים צמודים • ללא קטניות • לא שרויה

הופעות אומנותיות. הרצאות מרתקות. בריכת שחיה. ספא. ג'קוזי. טיולים. פעילות עניפה לילדים סביב השעון. ועוד...

ההרשמה לשבת הגדול בעיצומה במלון 'סול מרין' נהריה

03-6880091 • 050-3131740

מבצע קמחא דפסחא משפחה למען משפחה

כל התורם סל מזון למשפחה גדולה יקבל מתנה לחג הפסח הבעל"ט את כוס הישועות המפורסם מכסף טהור ובנוסף את התפלה על כוס נהרות גן עדן

התורם סל מזון למשפחה קטנה יקבל מתנה בית מזוזה מהודר ועליו טס למנצח מצופה זהב בצורת מנורה

וכן בכל תרומה נשלח לכם קמיע מהודר של הרב יצחק כדורי זצוק"ל

עמותת "מקדשי שמך" פרטים בטל: **050-6715948**

הפרסום בגנזי המלך עובד

השנה עושים סדר פסח כהלכתו

נוסח פסח תימני

CD 15 ש"ח
DVD 25 ש"ח

נוסח פסח ספרדי

CD 15 ש"ח
DVD 25 ש"ח

להזמנות לבתי כנסת ולבתי ספר: 03-6777779 שלוחה 239 משעה 2 בצהריים

מחיר ב-ש"ח	קלטות אודיו
2	1 קלטת טייפ
15	1 קלטת וידאו
10	10 קלטות וידאו ומעלה לפי-
100	מיני סמינר (10 קלטות וידאו)
מחיר ב-ש"ח	תקליטורים לצפיה במחשב
15	תקליטור בודד
20	סט 2 תקליטורים
25	סט 3 תקליטורים
30	סט 4 תקליטורים
100	10 תקליטורים
מחיר ב-ש"ח	שונות
25	1 תקליטור DVD
50	2 תקליטור DVD
200	10 תקליטור DVD
5	1 תקליטור שמע
500	ספריית שופר 3-MP (cd 400)
25	תקליטור תהילים MP-3 תימנית
50	תקליטור תהילים תימנית 11 יח'

50% הנחה עד ערב פסח

ניתן להשיג בטלפון 03-6777779 או במשרדי שופר רח' מתתיהו 10 ב"ב